

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 9.—, inozemstvo
Din 64.—. — Poštno-čokolj
račun 10.603.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5
Telefon interurban 113.

Cena inseratov: cela
stran Din 2000.—, pol stra-
ni Din 1000.—, četrti strani
Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—,
1/16 str. Din 125.—, Mali oglaš-
si vsaka beseda Din 1.20.

Na pragu novega leta.

Cas hiti naprej. Neudržno hiti dalje. Ne postoji, če bi tudi kdo to želel radi lepote trenutka. Gre svojo pot vedno z isto hitrostjo.

Kaj pa je čas? Na to vprašanje odgovarja velik škof in cerkveni učenik sv. Avguštin, ki homo letos obhajali 1500 letnico njegove smrti, s temi besedami: »Če me kdo vpraša, vem čisto dobro, če bi pa to moral povedati, ne vem. Samo to vem: če ne bi nič prešlo, bi ne bilo preteklosti; če se ne bi nič do-dalo, ne bi bilo prihodnosti; če sploh ne bi ničesar bilo, bi tudi časa ne bilo.«

Čas je mera za spremembe stvari, ki so podvržene menjavi. Postavi se na vogel obljudene ulice ali na križišče cest, ki po njih hodi množica ljudi, in pogledaj si te ljudi. Za nekaj hipov se ti pojavijo pred očmi, potem pa jadrno hitijo mimo ter izginejo tvojemu pogledu. To je podoba časa: kratek trenutek je sedanost, preteklost je nepreklicno prenehala, neudržno sili bodočnost v sedanost.

Modrost življenja je v tem, da prav porabiš čas. Čas ti je to, kar iz njega storiš. Prihodnost je negotova, z njo ne moreš računati. Preteklost je nepovračljivo pretekla. Kratek je trenutek sedanosti in vsled tega nadvse dragocen. Vse je odvisno od tega, kako ti ta dragoceni trenutek sedanosti uporabiš. Kako ljudje uporabljajo čas?

Rimski modrijan Seneka, ki je živel za časa krutega rimskega cesarja Nerona ter je bil njegov učitelj, piše o tem: »Če opazuješ dejanje in nehanje ljudi, boš spoznal to-le: velik del življenja poteče s tem, da ljudje slabo delajo; večji del s tem, da nič ne delajo; skoro ves del pa s tem, da delajo kaj drugega, ne pa to, kar bi morali delati.«

Globokoumna pripomba tega poganskega modrijana, vredna, da jo upoštevamo. Odprl knjigo svojega življenja in skrbno pregledaj list za listom. Koliko je v njej listov, ki so napolnjeni s slabimi dejanji? Koliko je listov, ki so prazni, ker si dragoceni čas zapravil in nisi ničesar storil? Ali ni večina listov napolnjena z dejanji, ki so drugačna, nego bi morala biti? Seneka je svoj opomin o zlorabi in potratu časa naslovil na pogane. Koliko bolj se moramo tega varovati mi, ki smo o tem podučeni z nadnaravnim božjim razodetjem! Rimski cesar Tit je imel težko vest, ako je

kakšen dan slabo uporabil, ter je ob koncu takšnega dneva bolešno vzdiknil: »Zgubil sem dan.« Ali naj v sličnem slučaju vest kristjana molči, ko vendar ve, da bo vsevedni Sodnik od njega terjal odgovor o uporabi življenjskega časa!

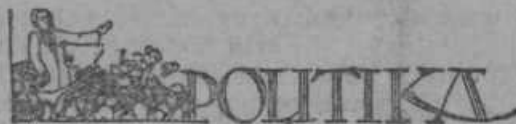
Navedene besede veljajo ne samo za nadnaravno življenje, marveč tudi za naravni življenjski red. Da boš mogel dobro izvrševati svoje stanovske dolžnosti, da ne boš delal slabo ali pa nič ne delal ali delal kaj drugega, samo tega ne, kar bi moral delati, moraš biti v svojem stanovskem delu dobro podkovan. Stokovnega znanja je treba vsakomur: kmetu, delavcu, obrtniku, trgovcu in takozvanem urazumniku. — Zato je vsakomur treba izobrazbe.

Klic po izobrazbi ne sme nikdar onemeti, marveč se mora kot opomin pojaviti ob vsaki priliki, zlasti ob začetku novega leta. Ko ob koncu leta pregledaš knjigo življenja, da bi napravil bilanco, skrbno in brižljivo pogledaj v oni oddelek o izobrazbi — stanovski in splošni. Kako je v tem oddelku? Je-li bilo kaj napredovanja ali morda samo nazadovanje? To naj preudari vsak, katerkoli starosti je in kateregakoli stanu, in če se je preteklo leto v tem

velevažnem oddelku končalo s primanjkljajem, naj v novem letu ta nedostatek spremeni v napredek in presežek.

Predvsem opominjamo ob nastopu novega leta mladino na važnost in dolžnost pouka, vzgoje in napredka v izobrazbi in omiki. Novo leto mora biti novo obdobje izobraževalnega dela. V naši ožji domovini ni z mladinsko vzgojo in izobrazbo, pa tudi ne s samovzgojo mladine tako, kakor bi moralo biti. Besede, ki jih je zapisal modri Rimljan Seneka, veljajo tudi za mladinsko samoizobrazbo in za izobraževalno delo med mladino: mnogi delajo slabo, še več pa jih je, ki nič ne delajo ali pa delajo drugo, nego bi morali delati. Naj ne bo naš tozadevni novoletni opomin zopet glas vpijočega v puščavi! Dajmo naši mladini priliko stanovske in splošne izobrazbe ter prave krščanske vzgoje, da bo mogla čas svojega življenja uporabiti sebi v prid, domovini in državi v korist, Bogu in Cerkvi v čast.

V tem smislu sporočamo svojim čitateljem in prijateljem pristrčne novoletne čestitke z iskreno željo, naj bi novo leto bilo vsem srečno in od Boga blagoslovljeno. Da bi se naše novoletno voščilo tem bolj uresničilo, ga podkrepimo z opominom sv. Pavla v pismu Efežanom: »Glejte, da previdno živite, ne kot nespametni, marveč kot modri, in da skrbno rabite čas, ker dnevi so hudi« (Ef. 5, 15, 16).

V NAŠI DRŽAVI.

Pogajanja med našo državo in Bolgarijo obnovljena. Pogajanja med Jugoslavijo in Bolgarijo radi raznih obmejnih vprašanj, ki so se vršila v Sofiji, so bila prekinjena radi nenadne smrti predstojnika našega odposlanstva Šaponjiča. Po smrti prekinjena pogajanja so se zopet pričela 19. decembra in bodo tudi ugodno končala. Kot znak spravljivega razporeženja na obeh straneh se smatra naklonjeno stališče Jugoslavije glede bolgarskih vojnih odškodnin kakor tudi izredno počaščenje, ki ga je izkazala bolgarska vlada pokojnemu Šaponjiču, posebno pa obisk bolgarskega ministrskega predsednika Ljapčeva pri jugoslovanskem poslaniku Nešiču ob jugoslovanskem narodnem prazniku. Sicer pa je

ta obisk prvi, ki ga je napravil bolgarski ministrski predsednik v jugoslovanskem poslaništvu.

Trgovska pogodba med našo državo in Španijo dobila polnomoč. Dne 18. decembra so bile v glavnem mestu Španije v Madridu izmenjane takozvane odobrilne listine o trgovinski pogodbi med našo državo in Španijo. Svečani izmenjavi so prisostvovali s strani Španije general in diktator Primo de Rivera, glavni tajnik ministrstva zunanjih zadev Palacios, šef protokola Landecho, šef trgovske sekcije Lopez Lago in šef diplomatskega oddelka grof Bailen. Jugoslovansko vlado je zastopal upolnomočeni minister v Madridu Dragomir Jankovič z visokimi uradniki jugoslovanskega poslanništva.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Papež zapustil prvič Vatikan. Dne 20. decembra je zapustil papež Pij XI. brez vsakršne napovedi Vatikan in se z avtomobilom odpeljal v rimsko katedra-

lo sv. Janeza, kjer je ob 50 letnici svojega mašništva opravil sveto mašo. Od Pija IX. ni v tej cerkvi noben papež več bral svete maše.

Novi kardinali. Dne 16. decembra je papež Pij XI. v tajnem konzistoriju imenoval šest novih kardinalov, od katerih pripadajo trije italijanski narodnosti, in sicer nekdanji berlinski nuncij Pacelli, nadškof v Genovi in nadškof v Palermu, eden španski narodnosti (patriarh v Lisaboni), eden francoski (nadškof v Parizu) in eden irski (nadškof v Armaghu, ki ima naslov primas Irske).

Italijanski veliki fašistovski svet je uvedel novi ustavni načrt za fašistično stranko, ki je že obvezen za vse fašiste. Obenem je izšel poziv, naj vsi oni, ki ne morejo izpolnjevati ostrega reda fašistične stranke, podajo ostavko na članstvo tekom enega tedna. Ker so notrajni dogodki stranke v Italiji zakriti z gosto zaveso, zaenkrat še ni razumljivo, proti komu je naperjena nova odredba velikega fašistovskega sveta. Vse gleda z radovednostjo, v kateri meri in v katerih krogih se bodo pokorili pozivu za izstop iz stranke.

Skupni nastop držav Male antante. Države Male antante bodo nastopile na drugih vojnoodškodninskih posvetovanjih v Haagu skupno. Čehoslovaška in Jugoslavija bosta podprli odločno odpor Rumunije proti težnjam Madžarske, ki se skuša izogniti plačevanju po mirovnih pogodbah ji naloženih vojnih odškodnin. Francija bo tudi podpirala na drugi haški konferenci z vsemi silami rumunske zahteve.

Gospodarska Mala antanta. Konferenca za ustanovitev gospodarske Male antante se bo v smislu praških razgovorov rumunskega zunanjega ministra Minoresca vršila meseca januarja leta 1930. v Pragi. Izenačenje gospodarskih in agrarnih interesov članov Male antante se bo izvršilo v določitvi izvoza. Kot nadaljnji uspeh praških razgovorov namerava Mala antanta storiti skupen korak glede udeležbe na londonski mirovni konferenci.

Nemčija se je pogajala z ameriškimi bankami za večje posojilo. Pogajanja niso uspela. Nemška država je v veliki zadregi, ker njene obveznosti napram po vojni oškodovanim državam koncem decembra še niso krile. Nemška bančna družba bo dala državi kredit za 250 milijonov mark, ki bo poravnani s pozneje najetim zunanjim posojilom.

V Londonu se bode vršila pogajanja veseli glede razorožitve na morju. Ob tej priliki bo prišlo gotovo do nastopov med Francijo in Italijo. Francozi zahtevajo glede ital. vojne mornarice razmerje 7 : 4, ali 3 : 2. Francija nikakor ne bo Italiji dovoliti enakosti na morju, ker bi se sicer Italija popolnoma lahko oboroževala, ne da bi se Francija zmogla braniti. Francoska vlada bo imela v Londonu težko stališče. Radi omenjenega razmerja pomorske moči med Francozi in Italijani je nevarnost, da bo Francija na razorožitveni konferenci osamljena. Francija uveljavlja nam-

reč nasproti ameriško-angleški želji po resnem zmanjšanju oboroževanja na morju svoje potrebe po zavarovanju na morju, na drugi strani pa se bori proti italijanskim zahtevam.

Angleška zbornica je sprejela zakon o zavarovanju brezposelnih. Da bo ro-

dil novi zakon uspehe, mora ostati število brezposelnih pod 1.200.000.

Japonska je že posvarila Rusijo pred prodiranjem v Mandžuriji. Če bi Rusi prodiranja ne ustavili, bi bila Japonska prisiljena, da poseže z oboroženo silo v rusko-kitajski spor.

IZ NEDELJO

Rimske katakombe.

V prvih dneh meseca januarja 1578 se je raznesla po Rimu vest, da so odkrili nekaj čudnega. Nekaj delavcev je kopalo ob poti, ki se imenuje »Via salaria«. Zadeli so na ostanke zidovja in ugotovili, da vodijo globoko v tla skrbno izdolbeni hodniki, ki so bili kar pokriti z grškimi in latinskimi napisi. Odkritje je vzbudilo veliko pozornost. Polovico Rima je romalo ven, da bi si ogledali kraj, kjer so bili najdeni — ostanke prvega krščanstva. In naleteli so še na veliko več, kakor so pričakovali prvotno. Od enega hodnika, katerega so razkopali, se je odcepljalo zelo veliko stranskih hodnikov, ki so se raztegovali zelo na dolgo in tvorili celo mrežo podzemeljskih rovov.

Videti je bilo, da so vodile od zgorajnih hodnikov stopnice v globočino. — Pod prvimi podzemeljskim nadstropjem je bilo drugo, tretje, četrto in celo peto.

Kdo je ustvaril te ogromne podzemeljske prostore? Čemu so služili? — Cele množice učenjakov in radovednežev so se podale na delo in so prodirale s smrtno nevarnostjo vedno globlje ter globlje v hodnike, ki so se križali v vseh mogočih legah in globočinah. Kmalu je bilo dokazano, da gre pri najdbi za velilkanska podzemeljska pokopališča. V stenah hodnikov so bile — udolbine, od katerih so bile nekatere zaprte s kamenitimi ploščami, druge odprte in prazne. Jasno je bilo, da so bili ostanke trupel, ki so bila shranjena v dolbinah v prejšnjih časih enkrat prenešeni nekam drugam. Na nekaterih mestih so bili ozki hodniki (0,80 do 1,80 m) znatno razširjeni in ostanke slikarjev, razvaline oltarjev in svetih podob so kazale, da so opravljali tukaj prvi kristjani svoje daritve.

Medtem so zopet drugi učenjaki brskali po zgodovinskih knjigah in sestavili celo zgodovino katakomb, kakor so imenovali te podzemeljske prostore. Nekaj teh pokopališč je bilo izkopanih v dobi apostolov. Tekom preganjanj prvih kristjanov je zrasla iz ene katakombe druga itd.

Danes je odkritih v okolici Rima več nego 50 katakomb. Ako bi hodnike katakomb položili enega za drugim, bi nastala dolžina od 80 do 100 km.

Leta 313, ko je proglasil cesar Konstantin krščanstvo kot pristo, so postala podzemeljska pokopališča nepotrebna.

Katakombe so uporabljali vedno bolj redkoma, ko je popolnoma prenehalo z zavzetjem Rima po Alarihu (410) podzemeljsko pokopavanje. Obiskovali so te svete prostore le še tu in tam; moli-

li so na grobovih mučencev; vršile so se še svete daritve ob praznikih tamkaj pokopanih svetih žrtev krščanstva; sveti prostori so pa propadali vedno bolj in bolj. Slednjič so pustili nekateri papeži na stotine in tisoče ostankov dvigniti iz globočin in jih prenesti v cerkve. — S prenešenjem ostankov so prenehali obiski katakomb, največ so jih zasuli in v osmem stoletju nanje popolnoma pozabili.

Zopet odkrite katakombe je raziskovala cela vrsta učenjakov. Najbolj znamenita sta bila Bosio, ki je dobil ime: Kolomb podzemeljskega Rima in De Rossi. Najdeni napisi, slike in svete posode so bile najsigurnejše pričbe o veri prvih kristjanov.

V katakombah so naleteli na podobe in slike, ki se nanašajo na zakrament sv. krsta in presv. Rešnjega Telesa kakor: miza s kruhom ter ribami, ob kateri sedi 7 mož, ki stegujejo roke po kruhu ter ribah; 8 jerbasov s kruhi stoji pred mizo na tleh. Miza na treh nogah s kruhom ter ribo. Mož v ohlapni duhovniški obleki stoji in drži roke v blagoslov nad darovi. Na drugi strani mize oseba, ki moli s sklenjenimi rokami. Riba, ki plava na vodi in nese na hrbtu korbico s kruhom.

Veliko slik predstavlja dogodke iz sv. pisma: mož z dolgo brado drži položenega dečka na kamenitem oltarju in drži v roki nož, da bi ga zabodel. — Lazar, zavit v prte, stoječ ob vratih groba; pred njim Kristus, kazoč s palico na njega. — Jezus do kolen v vodi; Janez zliiva nanj vodo iz posode, Marija z Detetom v naročju; dva lepo oblečena moža prinašata darila. Pastir z jagnjetom okoli vratu. Zopet druge slike predstavljajo prvi greh; Noeta, trplina Joba, Mojzesa, predajo ključev sv. Petru, Jezusov slovesen vhod v Jeruzalem, Kristus pred Pilatom, kako Peter zataji Gospoda itd.

Lahko bi še napisali cele knjižnice o napisih in podobah katakomb. Vse iz katakomb je jasen in neovrgljiv dokaz, da je bila vera prvih krestjanov ista, katero nam oznanja danes sv. Cerkev.

*

Iz Vatikanskega mesta. Dne 16. decembra je bil tako imenovani tajni konzistorij. Sveti oče je imel nagovor, v katerem je govoril o najvažnejših dogodkih preteklega leta. Povdaril je posebno, da je eno izmed največjih dejstev lateranska pogodba, s katero je papež zopet dobil svojo samostojnost. Izrekel je tudi svoje zadovoljstvo, da se je ob njegovem zlatomašniškem jubileju — zbralo v Rimu ogromno število vernikov iz vsega katoliškega sveta, ki so mu izrazili svojo vdanost kot poglavarju katoliške Cerkve. Pri tem konzistoriju je bilo imenovanih šest novih kardinalov, med njimi papeški nuncij v Berlinu Pacelli, o katerem se govori da po-